

III. TÉZISEK

III.1 *Első tézis: A szobrászat integráló vizuális nyelv a különböző térbeli alkotóműfajok között.*

A szobrászi nyelv és ezen belül ma különösen a vitális szemlélet elsőrendű szervezői elvvé vált. Áthatja és összekapcsolja a design, az építészet és a képzőművészet különféle területeit. Ennek két fő oka van.

Első oka társadalmi. A XX. századi modernizmusok utópisztikus szemlélete és az ahhoz kapcsolódó konstruktivizmus a múlt század hatvanas éveire kiüresedett. A populáris gondolkodás igénye a társadalom részéről stíluspluralizmust eredményezett a késő modern és a posztmodern stílusok megjelenésével. Az ezt követő ezredvégi dekonstruktivizmus ígéretes jövő előtt állt a számítógépes tervezés lehetőségei miatt, de az ezredforduló után bekövetkezett társadalmi és természeti katasztrófák miatt ez a vizuális nyelv tarthatatlanná vált és helyébe egy természet közelebb, organikus szemlélet lépett. Olyan irányzat tanúi vagyunk ma, amely nem utópiákat kínál, hanem közös élményeken akar alapulni, és ez kultúráktól függetlenül a velünk született természeti élmény. A designban és az építészetben is ennek az organomorf szemlélet felel meg.

„A felület és a szerkezet egyesítéséből újfajta organikus geometria jön létre. A korábbi homogén geometrikus rácsozatok megoldvadnak, összetöredeznek, természeti- és topográfiai alakzatokká alakulnak át.”⁴¹

Másik oka összefügg az organikus geometria kialakulásával. A plasztikus elképzelést a computer programok segítik (cyberorg) és hihetetlen gyorsasággal számolják ki a kivitelezéshez szükséges numerikus adatokat. Ezért versenyképesebb megoldásnak tűnnek.

III.2 *Második tézis: A művészet lassító tényező.*

A vásárlási kényszer növelése érdekében több termelői csoport pseudo átalakításokat hajt végre termékein. Sok esetben az áttervezés a tárgyakat minőségileg rontja. A mindenáron való egyedi és újdonság jelleg hajszolása, mint a nagy vásárok és versenyek értékelési szempontjai jelennek meg (planned obsolescence⁴², itt kell megjegyezni, hogy hasonló tendenciák a képzőművészetben belül is megfigyelhetők.) Ezzel a gyorsító eljárással szemben egyesek tudatára ébredtek a lassítás szükségességének. A környezettudatos életszemlélet is lassító önkorlátozással jár, aminek következtében jobban megbecsüljük meglévő dolgainkat. Az ökodesignnak az anyagokkal szemben támasztott követelménye az időtállóság, a hosszú élettartam. Az utángyártott klasszikus design termékeknek, a facsimile kiadványoknak is egyre nagyobb keletje lett. A mai design legerősebb trendjei is személyes irányok. A tömegcikkre egyre kevésbé sikeresek és egyre nagyobb az igény az autentikus termékekre. Az ehhez szükséges ipari háttérrel a posztindusztriális ipar képes biztosítani. A design ma túllépett a funkcionalizmuson és érzelem gazdag lett. Ezáltal könnyebben kapcsolatot teremthet a felhasználókkal és a képzőművészetekkel is.

---

⁴¹ Slézia, 2008, 58-58.o.

⁴² Lissák, 169. o.

A műalkotás személyes időt hoz a designba. A tárgyról készült szobor kiemeli a használati eszközt az elavultságból, és időtállóvá tünteti fel, ezzel értékesebbé alakítja. Az én kompetenciám az elavításról, mint társadalmi jelenségről szólni. A kényszeres mennyiségi termelés helyett a funkcionális és esztétikai minőséget képzőművészeti (szobrászi, festészeti...) értéként kell kiemelni és ezen a nyelven is fel lehet mutatni. A nagy autócégek már rájöttek ennek értelmére, és ezért „múzeumokat” (centereket) hoznak létre saját típusaik bemutatására. Természetesen ez újfent a márka hírnevét fogja öregbíteni, aminek gazdasági következményei lesznek. Gazdaság és kultúra ésszerű kapcsolatát jelenheti ez. A továbbiakban a művészi döntés szabadsága, hogy élni kíván-e a felkínált lehetőséggel.

III.3 *Harmadik tézis: A funkciójától megfosztott tárgy, mint művészi forma*

„Miképpen dönthető el, hogy egy tárgy – festészeti, szobrászati, építészeti vagy grafikus szempontból- a művészet kategóriájába tartozik-e?

Itt ingoványos területre érkezünk. Ítéleteinkben általános vagy szakjellegű ismereteinkre szoktunk hagyatkozni, de egyéni érzelmeink is befolyásolnak bennünket ítéleteink meghozatalában. Ahhoz, hogy érdemben ítélkezhessünk valamely műalkotás felett, ki kell kapcsolnunk egyéni érzelmeinket. Az ítélkezésben a következő eljárást ajánlatos követnünk:

1. *Mi volt az alkotó szándéka, mit akart kifejezni művével?*
2. *A megvalósult mű megfelel-e ennek az eszmének?*
3. *Világos és szükségszerű kifejezési formáját adja-e ennek az eszmének?*

Ha ezt az elemzést megejtve pozitív következtetésekre jutunk, a vizsgált tárgyat műalkotásnak kell tekintenünk. A továbbiakban aztán feltehetjük azt a kérdést is, hogy az az eszme, amely a műben kifejezésre jut, aktuális-e, érvényes-e, reakciós-e vagy éppen haladó.”⁴³

A tárgyi valóság is élményanyaga a művészetnek. Ahhoz, hogy belőle autonóm művészi forma (pl. szobor) váljon, át kell alakítani. A talált tárgy (ready made) vizuális ereje a kiemeléssel és az áthelyezéssel fokozódik. Az új kontextus segíti a befogadói értelmezést. Azonban, ha a tárgy kikerül a kontextusból vagy a kontextus változik meg körülötte, akkor elveszti ezt a hozzáadott tulajdonságát és kommunikációs képessége szűkül.

Ennek oka az áthatás hiánya. Amennyiben a tárgy, mint esztétikai objektum képes a művészi totalitás területeire irányítani a figyelmet, akkor műalkotássá válik. Ha csak a szemléletváltoztatás lenne a művészet feladata, akkor a kontextusától megfosztott tárgy elvesztené kuriózumát, és önmagában nem tudna más minőséget hordozni.

---

⁴³ Max Bill 1978, 27. o.